

Repressie en preventie in de Diamantbuurt

Politie en stadsdeel treden met harde hand op tegen criminele jongens. Jongerenwerkers richten zich intussen op de kleine broertjes en de meiden in de wijk. Deze combinatie van repressie en preventie maakt de beruchte Amsterdamse Diamantbuurt weer wat leefbaarder.

Het is rustig op het Smaragdplein in Amsterdam-Zuid. Vanuit de sportkooi klinken de stemmen van jongens die een potje voetbal spelen. Voor de ooit dichtgespijkerde ramen van een jaren 30-hoekwoning hangen weer gordijnen. De glaszerven zijn opgeruimd, de graffiti verwijderd. Er hangen politiecamera's, maar verder is aan niets te merken dat dit het hart is van de beruchte Diamantbuurt.

Jarenlang teisterden jongeren deze wijk ongestoord. Enkele gezinnen veroorzaakten extreme overlast. De Diamantbuurt verwierf landelijke bekendheid toen een echtpaar na aanhoudende pesterijen de wijk verliet. 'Bewoners voelden zich onveilig, maar kregen daar geen erkenning voor.' Aan het woord is Paul Slettenhaar, stadsdeelvoorzitter Amsterdam-Zuid. Gemeente en politie hadden lange tijd geen goed beeld van wat er speelde in de buurt. Daardoor is veel te slap opgetreden, meent Slettenhaar. 'Er was nu en dan wel sprake van repressief beleid. Maar zodra het beter ging, werd dat compleet losgelaten. Snel daarna escaleerde de situatie dan weer. Het kwaad in de buurt was al geschied.'

De probleemjongeren groeiden uit tot criminelen die niet terugdeinzen voor overvallen, inbraken en drugshandel. Sommige jongens verlieten de straat, maar er bleef nieuwe aanwas komen, voornamelijk jongere broertjes. Jongens die uit de buurt verdwenen, pleegden zware delicten elders in de stad of in het land. Eén van de jongens uit de buurt bleek aan het hoofd te staan van een georganiseerde drugsbende.

het leven maken. Daarvoor zetten we onder meer het uitgebreide instrumentarium in van welzijnsorganisatie Combiwel.'

Leren en verplichten

Twee jongens rennen van de voetbalkooi op het Smaragdplein naar het ernaast gelegen buurthuis De Edelsteen. Ze klampen een jongerenwerker van Combiwel aan en vragen om hulp bij het maken van een flyer voor een discoavond. De jongerenwerker laat hen wat voorbeelden zien op de computer. In één van de zaaltjes zit een groep kinderen op de grond. Terwijl ze hun bokshandschoenen aantrekken, luisteren ze naar de instructies van hun boksleraar. Verderop is een stel meiden en jongens in de weer met een spiegelreflexcamera. Ahmet Balci, leidinggevende Jeugd- en Jongerenwerk bij Combiwel, wijst naar de activiteitenagenda op het prikbord. 'In ons buurthuis worden de meeste dingen niet door de jongerenwerkers georganiseerd, maar door de jongeren zelf. Ons werk heeft niets te maken met pingpongen en theedrinken. We werken aan de ontwikkeling van kinderen. We willen hen zo veilig mogelijk laten opgroeien. En hen leren dat ze het heft in eigen handen kunnen nemen.' Balci is zeer te spreken over de samenwerking met de politie en het stadsdeel Amsterdam-Zuid. 'Het stadsdeel heeft de regie strak in handen en geeft andere partijen de ruimte die nodig is om het werk goed uit te voeren. Zo staat het

'Te lang dachten we iedereen te kunnen helpen'

Opsluiten en helpen

Hoogste tijd voor een keiharde aanpak, besloten stadsdeel, politie, OM en welzijn zo'n drie jaar geleden. 'Samenwerking en een heldere taakverdeling staan daarbij centraal', zegt Jan Swaan, plaatsvervangend districtschef in Zuid. 'We hebben allereerst met het stadsdeel en het OM in kaart gebracht welke jongeren overlast veroorzaakten. De politie ging vervolgens aan de slag met toezicht op straat en opsporing van criminelen. Het stadsdeel richtte zich op overlast door rondhangende jongeren.' De burgemeester zorgde daarnaast voor de gedwongen verhuizing van drie multiprobleemgezinnen.

Sommige criminele jongeren werden opgenomen in de 'Top600', de lik-op-stukaanpak in de regio Amsterdam van gemeente, politie en OM. Het doel: zo snel mogelijke opsporing en berechting van 600 gewelddadige, jonge veelplegers. En hen tijdens en na detentie van intensieve zorg voorzien om recidive te voorkomen. Ook is er aandacht voor de gezinnen van de veelplegers. Slettenhaar: 'We maken een heel scherpe scheiding tussen criminelen en mensen die hulp willen. Doordat we alle gezinnen in kaart hebben gebracht, kunnen we heel persoonsgericht werken. We weten precies wie welke aanpak nodig heeft. De zware criminelen moeten we gewoon opsluiten. Maar hun familie wil nog wél iets van

bijvoorbeeld toe dat de politie met camera's toezicht houdt.' Hij onderschrijft het belang van een strikte scheiding tussen repressie en preventie. 'We hebben veel te lang gedacht dat we iedereen konden helpen. Zelfs jongens die al op het criminele pad waren. Terwijl repressie noodzakelijk is om ontoelaatbaar gedrag en criminaliteit een halt toe te roepen. Inmiddels heeft de politie de boel weer in de hand. We laten de criminele jongens volledig aan hen over. Wij bekommeren ons om de broertjes, zusjes en ouders.'

Die ouders beginnen langzaam aan de jongerenwerkers te wennen. Het scheelt volgens Balci dat Combiwel belangeloos is, in tegenstelling tot school of Jeugdzorg. Hij vertelt over een vrouw die onlangs voor de deur van het buurthuis stond. 'Haar kinderen komen regelmatig langs, maar zij vertoont zich amper buiten. Ze maakte ons met gebarentaal duidelijk dat ze hulp zoekt voor haar oudste zoon. Hij is verslaafd en zit diep in de schulden. Het moet voor haar een enorme stap geweest zijn om bij ons aan te kloppen.' Dat de jongerenwerkers belangeloos zijn, wil volgens Balci niet zeggen dat ze de ouders tot niets verplichten. 'De moeder moet er zelf voor zorgen dat haar zoon bij ons langskomt. Dat mag ze niet aan ons overlaten. Betrokkenheid van ouders is nooit vrijblijvend.'

Signaleren en improviseren

Belangrijk onderdeel van de gezamenlijk aanpak in de Diamantbuurt is de aandacht voor de jonge broertjes. 'Daarvoor werken we onder meer samen met de straatcoaches van de Stichting Aanpak Overlast Amsterdam', zegt districtschef Swaan. SAOA werd in 2006 opgericht om het gat tussen politie en jongerenwerk te vullen. De stichting pakt jeugdgroepen aan en vermindert de overlast. Swaan: 'Als een jongen dreigt af te glijden naar de criminaliteit, laten de coaches dat direct aan ons weten. En als wij zien dat jongeren zich misdragen of hulp nodig hebben, dan zorgen we ervoor dat ze de juiste begeleiding krijgen. Ze kunnen bijvoorbeeld bij Combiwel terecht voor hulp bij school en werk. Zo zorgen we ervoor dat ze niet op straat hangen en het criminele pad op gaan.'

Deze signalering is van groot belang, zegt Balci van Combiwel. 'Want hoewel we er met z'n allen hard aan werken, zijn de oorzaken van criminaliteit nog niet verdwenen. Zoals onvoldoende integratie, te weinig betrokkenheid van ouders en een vertekend beeld van geld en werk. Er zijn zoveel redenen aan te wijzen waardoor het fout kan gaan met jongeren. Daarom is het van groot belang om de jonge kinderen op tijd bij te sturen. Dankzij de gezamenlijke

aanpak en alertheid gaat het met hen wél goed. Ze weten het buurthuis te vinden voor hun vragen en ideeën. Ze willen niet stelen, maar zoeken een bijbaantje om geld te verdienen.' Een grote valkuil voor de jongens is hun gebrek aan geduld, meent Balci. Na een paar tegenslagen gooien ze vaak de handdoek in de ring. 'Op zo'n moment moeten we hen stevig vastpakken en niet opgeven. Want dan ben je ze kwijt.' Dat vergt soms wat improvisatie, zoals bij twee jongens die nergens terecht konden voor hun stage. Balci: 'We hebben in het schuurtje hiernaast een fietsreparatieplaats gemaakt. Een fietsenmaker in de buurt vonden we bereid hen af en toe te helpen.' Inmiddels komt de hele buurt langs met hun fietsen en werken er twaalf jongens.

Onlangs kregen de twee jongens het advies om van vmbo naar mbo door te stromen. Het enige probleem was dat hun Engels niet voldeed. Combiwel regelde direct een taalcoach om hun vaardigheden bij te spijkeren. Ook voor jongens die de overgang maken naar de middelbare school zorgt Combiwel voor coaching. Balci: 'Ze praten met een vrijwilliger over school en over problemen in de buurt. Doordat we op de hoogte blijven van hun leven, kunnen we voorkomen dat ze de verkeerde kant op gaan.'

Emanciperen en verlichten

Tot grote spijt van Balci bestaat het Nederlandse jongerenwerk grotendeels uit *jongenswerk*. ‘Veruit de meeste voorzieningen worden geclaimd door een kleine groep jongens met wie het slecht gaat. Maar onze wijk bestaat voor 55 procent uit meiden. Zij zijn voor ons net zo belangrijk.’ Er is volgens Balci een lange adem nodig voordat ouders hun dochter aan jongerenwerk toevertrouwen. De medewerkers zoeken voortdurend contact met hen en houden de vinger aan de pols. Als een meisje eenmaal toestemming krijgt, is het zaak om het vertrouwen vast te houden. Balci kijkt uit het raam en merkt op dat het al schemert. ‘Er zijn op dit moment nog veel meiden in het buurthuis. We lopen straks met hen mee naar huis en maken even een praatje met de moeder. Als een meisje zegt dat ze alleen naar huis mag van haar ouders, bellen we hen altijd op ter controle. Vervolgens zeggen we dat hun dochter direct na thuiskomst het buurthuis moet bellen, zodat wij weten dat ze veilig is thuisgekomen. Op die manier laten we merken dat wij ons echt om hen bekommeren. Inmiddels bereiken we zo 45 procent van de meiden in de wijk.’

In principe organiseert het buurtcentrum geen gescheiden activiteiten. Balci: ‘Maar de meiden hebben soms wel aparte aandacht nodig, zoals trainingen over weerbaarheid en seksuele ontwikkeling. We willen ervoor zorgen dat ze geëmancipeerd in de samenleving staan. Veel meiden hebben thuis een mantelzorgtaak. Wij proberen uit te zoeken hoe we die kunnen verlichten. Zodat ze ook tijd hebben voor hun eigen ontwikkeling.’ De meisjes vertrouwen vaak al snel hun zorgen toe aan de jongerenwerkers. ‘Ze vertellen dat ze bezorgd zijn over hun broertje of hun ouders. Dat is echt een doorbraak. Zij zijn voor ons de poort tot het hele gezin. Bij jongens loopt dat moeizamer. Dat zijn niet zulke pratere.’ Dat de werkwijze van Combiwel aanslaat, is landelijk niet onopgemerkt gebleven, stelt Balci. ‘Ontzettend veel organisaties zijn geïnteresseerd in onze aanpak. Ze realiseren zich dat de transitie in de jeugdzorg vraagt om mensen die de buurt kennen. Alleen dan kun je preventief werken. Jongerenwerkers signaleren vroegtijdig en kunnen veel ellende voorkomen. Gemeenten die het jongerenwerk als voorportaal in de wijk positioneren, maken daardoor een enorme efficiëntieslag. Volgens mijn eigen berekeningen scheelt het zo’n 30 procent in de kosten. Het is echt een gemiste kans als gemeenten dat laten liggen.’

Vasthouden en aanpakken

Het gaat stukken beter met de Diamantbuurt. Daarover zijn alle partijen het eens. ‘Kinderen kunnen weer onbezorgd spelen op het Smaragdplein’, zegt districtschef Jan Swaan. ‘Dankzij de goede samenwerking en slimme opsporingsactiviteiten hebben we in totaal voor 65 mensjaren detentie opgelegd. Dat de criminele kopstukken vastzitten, betekent niet alleen dat zij geen delicten meer plegen. Het is ook een duidelijk signaal aan hun jonge broertjes: criminaliteit loont niet.’

Ahmet Balci merkt dat de jongetjes amper over hun oudere broers praten. En als ze ernaar gevraagd worden, benadrukken ze het verschil tussen zichzelf en hun broer. ‘Ze zijn er niet trots op en praten liever over hun eigen gedrag. De dingen die ze organiseren of bijwonen in het buurthuis, bijvoorbeeld.’

Ook stadsdeelvoorzitter Paul Slettenhaar ziet dat het beter gaat in de wijk. ‘Ik zie potentie in de Diamantbuurt. Er worden meer huizen verkocht. De bevolkingssamenstelling verandert. Dat zorgt voor goede diversiteit.’ Maar ondanks de positieve verhalen waakt Slettenhaar ervoor om te zeggen dat het goed gaat. ‘We moeten absoluut vasthouden aan de veiligheidsmaatregelen. Want als een criminele jongen direct na zijn vrijlating met een Porsche Cayenne door de buurt rijdt, heeft dat nog steeds een vreselijk slechte uitwerking op de jochies van vijftien. We steken de hand uit naar de gezinnen in de buurt, en blijven de onverbeterlijke mensen keihard aanpakken.’

Balci erkent de aantrekkingskracht van het makkelijke geld. ‘Jongens moeten kiezen tussen urenlang werken voor een beetje geld, of in één keer een grote slag slaan. Wij leren hen dat een verkeerde keuze ontzettend nare consequenties heeft. Als je in de bak zit of constant door de politie in de gaten wordt gehouden, heb je niks aan een Porsche.’

‘Door de gezamenlijke aanpak gaat het wél goed met de jonge kinderen’
